

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Marek Dobrowolski (sprawozdawca)

Ławnik SN Radosław Jeż

Protokolant starszy inspektor sądowy Anna Rusak

przy udziale SSA Przemysław Radzika - Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych oraz adwokat A. K. - obrońcy obwinionej X.Y. - sędziego Sądu Okręgowego w Z. w stanie spoczynku, w sprawie obwinionej, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 5 lutego 2025 r. odwołań: obwinionej i jej obrońcy, złożonych od wyroku Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w [...]. z dnia 7 listopada 2022 r., sygn. akt [...]

I. przyjmując, iż zarzucany obwinionej X.Y. czyn wyczerpuje znamiona wykroczenia z art. 87 § 1 k.w., na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 45 § 1 k.w. w zw. z art. 128 u.s.p. uchyla zaskarżone orzeczenie i postępowanie dyscyplinarne wobec obwinionej umarza;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. P. K. kwotę 1476,00 (tysiąc czterysta siedemdziesiąt sześć) zł w tym podatek VAT, tytułem wynagrodzenia za obronę z urzędu obwinionej X.Y. w postępowaniu przed Sądem Najwyższym;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. A. R. kwotę 720 (siedemset dwadzieścia) zł, w tym podatek VAT, tytułem

wynagrodzenia za sporządzenie środka odwoławczego sprawie obwinionej X.Y.;

IV kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

Marek Dobrowolski Wiesław Kozielowicz Radosław Jeż

UZASADNIENIE

Sędzia Sądu Okręgowego w Z. w stanie spoczynku X.Y. została obwiniona, o to, że: w dniu 24 września 2019 roku około godziny 9:50 w Z., znajdując się w stanie po użyciu alkoholu, wynoszącym 0,11 mg/1 alkoholu w wydychanym powietrzu, prowadziła w ruchu lądowym, po drodze publicznej przy ulicy [...], samochód osobowy marki M. o nr rej. [...], przez co wyczerpując znamiona wykroczenia z art. 87 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (dalej powoływana jako: k.w.) uchybiła godności urzędu, a tym samym dopuściła się naruszenia normy art. 82 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej powoływana jako: u.s.p.), stanowiącej o obowiązku postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności powinności stania na straży prawa oraz naruszenia zasad etyki zawodowej, określonych w § 2, § 4, § 5 i § 16 uchwały Krajowej Rady Sądownictwa w sprawie uchwalenia Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych, to jest o czyn z art. 107 § 1 u.s.p. w brzmieniu obowiązującym do 13 lutego 2020 roku.

Orzeczeniem z dnia 7 listopada 2022 r., sygn. akt [...], Sąd Dyscyplinarny przy Sądzie Apelacyjnym w [...].:

I. orzekając w ramach zarzucanego czynu obwinioną X.Y. uznał za winną tego, że w dniu 24 września 2019 r., około godz. 9:50, w Z., znajdując się w stanie po użyciu alkoholu, przy zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu wynoszącym 0,11 mg/1, prowadziła w ruchu lądowym, po ul. [...], samochód osobowy marki M. o numerze rejestracyjnym [...], przez co, wyczerpując znamiona wykroczenia z art. 87 § 1 k.w., uchybiła godności urzędu, dopuszczając się naruszenia przepisu art. 82 § 1 u.s.p., stanowiącego o obowiązku postępowania sędziego zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności powinności stania na straży prawa oraz naruszenia zasad etyki zawodowej, określonych w § 2, § 4, § 5 i § 16 Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów i Asesorów Sądowych, stanowiącego załącznik do uchwały Nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 stycznia 2017 r., tj. przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 u.s.p. i na podstawie art. 104 § 3 pkt 2 u.s.p. w związku z art. 4 § 1 k.k. wymierzył obwinionej karę nagany;

II. na podstawie art. 109 a § 1 u.s.p. w związku z art. 4 § 1 k.k. zarządził podanie wyroku do wiadomości publicznej;

III. na podstawie art. 133 u.s.p. w związku z art. 4 § 1 k.k. kosztami postępowania dyscyplinarnego obciążył Skarb Państwa;

IV. na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o advokaturze zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata A. R., Kancelaria Adwokacka w K., kwotę 1180,80 zł w tym Vat w kwocie 220,80 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu obwinionej X.Y..

Odwołanie (nieprawidłowo określone „apelacją”) od powyższego rozstrzygnięcia wniosła obrońca obwinionej, zaskarżając powyższy w całości podnosząc:

1. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść zaskarżonego wyroku, tj.:

- art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 45 § 1 k.w. (art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p.) w zw. z art. 81 § 1 u.s.p. przez nieumorzenie postępowania mimo przedawnienia karalności wykroczenia z art. 87 § 1 k.w.;

- art. 2 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k., art. 7 k.p.k., art. 366 § 1 k.p.k. i art. 410 k.p.k. polegającą na nieprawidłowej, tj. jednostronnej ocenie dowodu z pisemnych wyjaśnień obwinionej (która nie została przesłuchana w toku całego postępowania), w tym odmówienie im wiarygodności w zakresie twierdzeń obwinionej, że w dniu zdarzenia była trzeźwa i nie spożywała alkoholu podobnie jak dzień wcześniej (23.09.2019 r.), oparcie się na opinii biegłego Z. W., która stanowi jego teoretyczne rozważania, nie jest kategoryczna i nie przekłada się na realia niniejszej sprawy, w sposób bezkrytyczny obdarzenie walorem wiarygodności zeznań świadka D. P., a co w konsekwencji doprowadziło do wydania wyroku na podstawie domniemań i domysłów Sądu; przekroczenie zasady swobody sędziowskiej przez wybiórczą ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i brak obiektywizmu, a które to naruszenia miały istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku i w konsekwencji mogły doprowadzić do błędnych ustaleń faktycznych;

- art. 424 k.p.k. - przez lakoniczne uzasadnienie wyroku w zakresie motywów przyjęcia zrealizowania przez obwinioną swoim postępowaniem znamion przewinienia dyscyplinarnego.

2. na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. rażąco niewspółmierność kary przez wymierzenie obwinionej kary nagany i podanie wyroku do publicznej wiadomości mimo, iż zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu nieznacznie przekraczała dopuszczalną ilość, od zdarzenia upłynęło już „sporo czasu” (ponad 3 lata), obwiniona jest osobą starszą, jest sędzią w stanie spoczynku i cieszyła się zawsze dobrą opinią.

Mając na uwadze powyższe zarzuty obrońca obwinionej wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania oraz zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy kosztów obrony z urzędu za postępowanie przed sądem II instancji, a które nie zostały uiszczone w całości ani w części.

Rozstrzygnięcie sądu *meriti* zaskarżyła w całości imiennym odwołaniem również obwiniona (błędnie nazywając je „apelacją”), zarzucając:

- obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść orzeczenia, poprzez „ewidentne” naruszenie prawa do obrony obwinionej, zarówno w postępowaniu przygotowawczym, jak i sądowym, uniemożliwienie obwinionej złożenia ustnych wyjaśnień w tych postępowaniach, a także oddalenie wszystkich wniosków dowodowych składanych przez obwinioną;

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść orzeczenia, poprzez uznanie obwinionej winną zarzucanego jej czynu wyłącznie w oparciu o opinię biegłego toksykologa, mimo że opinia jest wewnętrznie sprzeczna, niepełna, niejasna, teoretyczna, a swobodna ocena materiału dowodowego zebranego w sprawie jednoznacznie prowadzi do wniosku, że obwiniona nie dopuściła się zarzucanego jej czynu;

- z ostrożności procesowej - rażąco niewspółmierność orzeczonej kary.

Formułując powyższe zarzuty obwiniona wniosła o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uniewinnienie od popełnienia zarzucanego czynu lub zmianę zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania bądź odstąpienie od wymierzenia kary.

Postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2025 r., sygn. akt II ZO 22/23, uwzględniono wniosek obrońcy obwinionej i zwolniono adwokat A. R. z obowiązku pełnienia funkcji obrońcy z urzędu sędzi Sądu Okręgowego w Z. w stanie spoczynku X.Y.,

wyznaczając obwinionej obrońcę z urzędu w osobie adwokata P. K., przesyłając mu odpis wyroku sądu I instancji i odpisy odwołań oraz zawiadomienie o terminie rozprawy.

Na rozprawie w dniu 5 lutego 2025 r. obrońca obwinionej podtrzymał stanowiska wyrażone w złożonych odwołaniach, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania z uwagi na przedawnienie oraz przyznanie adw. P. K. zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oświadczając, że nie zostały one opłacone w żadnej części. Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wniósł natomiast o nieuwzględnienie obu odwołań.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zaskarżone orzeczenie należało uchylić, a postępowanie dyscyplinarne prowadzone przeciwko obwinionej umorzyć z uwagi na zaistnienie negatywnej przesłanki procesowej określonej w art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k., która stanowi bezwzględną przeszkodę procesową, uniemożliwiającą dalszy tok procesu. Trafnie bowiem podniesiono w wywiedzionych odwołaniach, iż zarzucany obwinionej czyn wyczerpuje znamiona wykroczenia z art. 87 § 1 k.w., ulegając przedawnieniu na zasadach określonych w art. 45 § 1 k.w.

Zgodnie z art. 81 § 1 - 4 u.s.p. za wykroczenia sędziego może odpowiadać tylko dyscyplinarnie. Sędzia może wyrazić zgodę na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej za wykroczenie, o którym mowa w rozdziale XI ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Kodeks wykroczeń, a wyrażenie wspomnianej zgody następuje w drodze przyjęcia przez sędziego mandatu karnego albo uiszczenia grzywny, w przypadku ukarania mandatem karnym zaocznym, o którym mowa w art. 98 § 1 pkt 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia. Wyrażenie przez sędziego zgody na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej w powyższym trybie wyłącza odpowiedzialność dyscyplinarną.

W rezultacie wykładni art. 81 § 1 u.s.p. w judykaturze sformułowano trzy odmienne poglądy prawne odnoszące się do odpowiedzialności sędziego za wykroczenia. Według pierwszego ze stanowisk, popełnione przez sędziego wykroczenie nie musi być przewinieniem dyscyplinarnym, aby ponosił on za nie odpowiedzialność (zob. W. Kozielowicz, *Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych i notariuszy*, Warszawa 2017, Lex/el. 2020; M. Laskowski, *Uchybienie godności urzędu sędziego jako podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej*, Warszawa 2019, Lex/el. 2020). Zgodnie z drugim prezentowanym w tej materii poglądem, sędzia odpowiada za wykroczenia tylko wówczas, jeśli konkretny czyn stanowiący wykroczenie może być jednocześnie uznany

za przewinienie dyscyplinarne, tj. uchybienie godności urzędu (zob. J. Gudowski red., *Komentarz do ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych*, [w:] *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Ustawa o Krajowej Radzie Sądownictwa. Komentarz*, wyd. II, Warszawa 2009, Lex/el. teza 2 do art. 81). W doktrynie istnieje nadto takie zapatrywanie, że każde wykroczenie stanowi zarazem uchybienie godności urzędu i tym samym skutkuje odpowiedzialnością dyscyplinarną (zob. B. Godlewska-Michalak [w:] A. Górski red., *Prawo o ustroju sądów powszechnych. Komentarz*, Warszawa 2013, Lex/el. 2020, teza 4 do art. 81).

Sąd Najwyższy aprobuje pierwsze ze stanowisk, przyjmując, iż sędzia odpowiada na drodze dyscyplinarnej za wykroczenia niezależnie od tego czy stanowią one delikty dyscyplinarne (uchybienie godności urzędu). Zarówno bowiem wykładnia językowa, jak i systemowa oraz funkcjonalna powołanego przepisu, nie dają jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż sędzia ponosi odpowiedzialność za wykroczenie jedynie wówczas, gdy stanowi ono przewinienie służbowe w postaci uchybienia godności urzędu. Z treści powołanej regulacji wynika jednoznacznie, iż sędzia ponosi odpowiedzialność za "wykroczenie", a nie za "wykroczenie naruszające godność urzędu sędziego" lub "wykroczenie stanowiące jednocześnie przewinienie dyscyplinarne". Ustawodawca nie ogranicza zatem zakresu odpowiedzialności sędziego tylko do tych wykroczeń, które stanowią jednocześnie przewinienie dyscyplinarne w postaci uchybienia godności urzędu sędziego, lecz wyraźnie wskazuje na odpowiedzialność sędziego za każde wykroczenie. Brak jest bowiem jakiegokolwiek regulacji wskazującej na to, że wykroczenie popełnione przez sędziego traci swój charakter oraz staje się przewinieniem służbowym i to pod warunkiem, że stanowi uchybienie godności urzędu sędziego.

W konsekwencji przyjąć należy, iż użyte w uprzednio powołanym przepisie sformułowanie "wykroczenie" jednoznacznie i celowo wskazuje na odrębność rodzajową wykroczenia i przewinienia dyscyplinarnego, ale także na dwie odrębne podstawy odpowiedzialności za te czyny zabronione. Zawarte natomiast w tym przepisie sformułowanie "odpowiada tylko dyscyplinarnie" należy interpretować w ten sposób, że za wykroczenia sędzia odpowiada tak, jak za przewinienia dyscyplinarne, a więc przed takim samym organem orzekającym, w takim samym trybie postępowania i przy zastosowaniu

tego samego katalogu kar dyscyplinarnych. W odniesieniu do instytucji przedawnienia podkreśla się natomiast, iż „do czynów tych rozpoznawanych w trybie art. 81 § 1 u.s.p. stosować należy terminy przedawnień wynikające z Kodeksu wykroczeń i Kodeksu karnego skarbowego, a nie te, o których mowa w art. 108 u.s.p.”, a zatem „karalność czynu będącego przedmiotem postępowania dyscyplinarnego prowadzonego wyłącznie za wykroczenie przedawni się zgodnie z art. 45 § 1 k.w. oraz art. 51 § 1 i 2 k.k.s. z uwzględnieniem zasad przewidzianych w art. 44 § 2–4 i 6–7 k.k.s. (...). Jakkolwiek przepisy regulujące postępowanie dyscyplinarne nie zawierają odwołania do norm stanowiących przez Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, to jednak reguły wykładni systemowej nakazują uzupełnienie istniejącej luki poprzez odpowiednie zastosowanie art. 54 i 57 k.p.s.w. (zob. zob. A. Roch, *Odpowiedzialność sędziego i prokuratora za wykroczenia*, Prok.i Pr. 2020, nr 9, s. 30-53). Wynikająca z art. 10 § 1 k.w. zasada odrębnego procedowania co do sprawy o wykroczenie uzasadnia jednocześnie wyeliminowanie w kumulatywnej kwalifikacji prawnej czynu kwalifikacji uchybienia godności urzędu.

Do wykroczenia zarzuconego obwinionej, a zatem rozpoznawanego w trybie art. 81 u.s.p., stosować należy tym samym terminy przedawnień wynikające z ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń, a nie te, o których mowa w art. 108 u.s.p., gdyż - jak wyjaśniono uprzednio - chodzi o odpowiedzialność za wykroczenie, a nie delikt dyscyplinarny. Karalność czynu będącego wyłącznie wykroczeniem przedawnia się natomiast - zgodnie z art. 45 § 1 k.w. - co do zasady, z upływem roku od czasu jego popełnienia. Jeżeli jednak w tym okresie wszczęte zostanie postępowanie w sprawie dotyczącej wykroczenia, karalność ustanie z upływem 2 lat od zakończenia tego okresu, a zatem łączny okres na załatwienie sprawy dotyczącej wykroczenia sędziego wynosi 3 lata. Sąd Najwyższy aprobuje przy tym pogląd, iż „brak jest przesłanek do odmiennego traktowania kwestii przedawnienia i zasad jego wydłużania w odniesieniu do tych samych czynów w zależności od statusu sprawcy – sędziów lub prokuratorów oraz osób niepełniących takiego stanowiska. Mogłoby to zostać ocenione jako naruszające przewidzianą w art. 32 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadę równości” (zob. A. Roch, *Odpowiedzialność sędziego i prokuratora za wykroczenia*, Prok.i Pr. 2020, nr 9, s. 30-53).

Mając na uwadze, iż niniejszej sprawie obwiniona dopuściła się czynu będącego przedmiotem niniejszego postępowania w dniu 24 września 2019 r., natomiast postanowienie o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego wraz z postanowieniem o przedstawieniu zarzutów wydano w dniu 10 lutego 2020 r., wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej skierowano do sądu dyscyplinarnego w dniu 10 grudnia 2020 r., a orzeczenie sądu *meriti* zapadło w dniu 7 listopada 2022 r., doszło zatem do przedawnienia karalności wykroczenia, które uniemożliwia dalsze procedowanie. Zgodnie bowiem z dyspozycją art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. nie wszczyna się postępowania, a wszczęte umarza, gdy nastąpiło przedawnienie karalności. Wskazać należy, iż treść powyższego przepisu jest jednoznaczna i bezwzględna, co skutkuje koniecznością jego stosowania niezależnie od powodów zaistnienia określonego w nim uchybienia oraz w każdym stadium procesu, w którym zaistnieje (zob. w szczególności: wyrok Sądu Najwyższego z 3 lutego 2021 r., II KK 425/20, LEX nr 3119760; wyrok Sądu Najwyższego z 11 maja 2017 r., II KK 126/17, LEX nr 2294392).

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na podstawie art. 133 u.s.p. obciążając nimi Skarb Państwa. O wysokości wynagrodzenia obrońcy z urzędu za postępowanie odwoławcze orzeczono z kolei na podstawie § 17 ust. 4 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 763 z późn. zm. – dalej powoływane jako Rozporządzenie). O zwrocie kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 1476,00 zł na rzecz adwokata adw. P. K., obrońcy z urzędu obwinionej sędzi w stanie spoczynku w postępowaniu przed Sądem Najwyższym, orzeczono natomiast na podstawie art. 618 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z § 17 ust. 2 pkt 6 oraz § 4 ust. 3 powołanego Rozporządzenia.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.

[M. T.]

[a.]

Marek Dobrowolski Wiesław Kozielowicz Radosław Jeż